

Portret

Leven met een lege beurs

Leven zonder inkomen én zonder uitgaven: universitair onderzoeker Carolien Hoogland (35) nam ontslag voor dit eenjarige experiment. In haar basisbehoeften voorzag ze door spullen en diensten te ruilen. De tijd die ze overhield, besteedde ze aan eigen projecten. 'Het was het meest bijzondere jaar van mijn leven.'

Tekst: **Eva Prins** Foto's: **Leonie Berting@PHTGRPHR**

Rust' zegt Hoogland (35) stellig. 'Dat had ik niet verwacht, maar dat is wat dit experiment nog wel het meest opleverde.' Een jaar lang gaf ze vrijwel geen geld uit. Dat betekende: niet winkelen, geen café-, bioscoop- of restaurantbezoek, of slechts als een ander trakteerde. Niet bellen ook, of reizen. 'Als je zo je mogelijkheden en dus je keuzes beperkt, geeft dat heel veel rust.' Het is inmiddels drie maanden na afloop van haar experiment, en in haar sober ingerichte Rotterdamse bovenwoning blikt Hoogland terug op 2010, het 'meest bijzondere jaar' uit haar leven. 'Ik voelde me heel krachtig', zegt ze. 'Het was goed voor mijn gevoel van eigenwaarde omdat ik er helemaal zelf voor koos.' Ze serveert thee en zelfgebakken appeltaart. Haar vierjarig zontje Max vermaakt zich ondertussen met zijn puzzels.

Gaaf

Wat gebeurt er met je als het er niet meer toe doet of werk ook geld oplevert? Als een inkomen onbelangrijk is? Welke keuzes maak je dan? Deze vragen lagen ten grondslag aan Hooglands experiment.

Ze herinnert zich het moment dat het idee ontstond nog goed, zegt ze. Het was tijdens een brainstorm met mensen die zich, net als zijzelf, hadden gespecialiseerd in gedragsverandering. 'Daar uitte iemand de gedachte: stel je voor dat niemand meer een baan heeft en iedereen gewoon leeft. Gaaf, dacht ik. Dat wil ik wel proberen.'

Hoogland, afgestudeerd milieukundige en gepromoveerd op duurzame voedselkeuzes, werkte op dat moment als senior onderzoeker aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Op de vraag of ze haar werk leuk vond, zegt ze. 'Ik deed vooral werk dat ik belangrijk vond, maar leuk? Sommige onderdelen wel. Maar de hele dag achter een computer zitten niet.'

Doen wat je leuk vindt, doen wat je werkelijk wilt: het

is een wens van velen. Slechts een enkeling doet het, durft het, probeert het. Soms door grote en radicale stappen – zoals de mensen in tv-programma's als *Ik vertrek* – soms door kleine veranderingen. Maar vaker doen mensen het niet. Omdat ze niet weten wat ze werkelijk willen, uit angst voor verandering of er financieel op achteruit te gaan. Hoogland, niet voor niets onderzoeker en 'grenzeloos nieuwsgierig', wilde het op zijn minst proberen. Als experiment, als uitdaging.

'Ik wilde het experiment zo uitvoeren, dat iedereen het zou kunnen doen'

Om 'helemaal vrij' te kunnen zijn in haar keuzes, wilde ze aanvankelijk een jaar lang leven van haar spaargeld. 'Decadent hoor', reageerde een vriend. Dat kwam aan; ze besloot het uitdagender en radicaler aan te pakken. Hoogland: 'Ik wilde het experiment zo uitvoeren, dat iedereen het zou kunnen doen. Niet alleen mensen met genoeg geld op de bank.' Dus besloot ze om niet alleen te stoppen met geld verdienen, maar ook met geld uitgeven.

Basisbehoeften

De tweede helft van 2009 gebruikte ze om zich voor te bereiden. Niet door te hamsteren, maar door ruilafspraken te maken. Hoogland had bedacht dat dé manier om in haar basisbehoeften te voorzien, zou zijn door die te ruilen voor een wederdienst. Daarbij hanteerde ze een aantal principes: geef wat je kunt en neem wat je nodig hebt en sluit tussenhhandel met geld zoveel mogelijk uit, oftewel: ruil direct met de bron die jou je basisbehoefte moet verschaffen.

Haar eerste bron was de biologische winkel in haar wijk waar ze al jaren trouwe klant is. Ze wist: de eigenaresse heeft tijd noch geld om iemand een koffiehoeke te laten draaien. Die behoefte was er wel en het leek Hoogland leuk werk. Dus stelde ze voor: ik run op zaterdagochtend een cafeetje in ruil voor eten en andere levensmiddelen die 'over' zijn in de winkel. De ruil werd geaccepteerd.

Bron twee: haar energiebedrijf. Hier kreeg ze het voor elkaar om een jaar lang gratis gas en stroom te ruilen voor advieswerk over duurzame producten, zoals groene stroom. Hoogland: 'Naar organisaties waar ik iets van wilde, stuurde ik mijn cv met de vraag wat zij nodig zouden kunnen hebben en waarin ik kon voorzien. Het voelde echt superfijn om niet alleen iets te halen, maar vooral ook te kunnen brengen.'

Bij de NS lukte het ruilen niet. De vervoerder stuurde haar bij wijze van sponsoring wel vijf dagkaarten, maar die bleken geldig voor 2009. 'Dat was echt moeilijk', zegt ze over vervoer. Vijf treinreizen had ze zichzelf voor een jaar gegeven – eigenlijk al vijf te veel, zegt ze lachend. Een paar keer ging ze liften, eerst met de duim omhoog, later via via. 'Maar ik heb vooral veel gefietst en ben veel thuisgebleven.' Een ruil met de tango school lukte wel. In ruil voor flyeren mocht ze gratis naar de tangosalons.

Haar woonlasten waren een verhaal apart. Voor veel mensen zijn dit de grootste en lastigst te verkleinen uitgave, weet Hoogland. Maar bij haar was dat niet zo. Van een (deel) van de erfenis van haar vader kocht ze jaren terug in één keer haar bovenwoning. Een hypotheek had ze dus niet, alleen nog lasten als belastingen en water. Tegen betaling van die kosten kwam een vriend een jaar bij haar en Max inwonen.

Eigen projecten

Haar WA-verzekering liet Hoogland doorlopen, net als haar abonnementen op de natuurspeelplaats en bijdragen aan goede doelen. Dit onder het motto: wees pragmatisch. 'Ik ga niet voor elke euro een ruil aan', schreef ze op het blog dat ze tijdens het experiment bijhield. In dat geval zou immers de tijd niet meer opwegen tegen

Zij deden het ook

Carolien Hoogland is niet de eerste – en vast ook niet de laatste – die een tijd zonder geld probeerde te leven. De Amerikaanse journaliste Judith Levine besloot in 2004 een jaar lang alleen het hoogstnoodzakelijke aan te schaffen. Zij wilde op die manier onderzoeken welke gevoelens samenhangen met spullen kopen. 'Toen ik met winkelen stopte, had ik een verrassende hoeveelheid extra tijd ter beschikking. Ik voelde me vaak rusteloos, stuurloos en verveeld', schrijft ze in haar boek *Not Buying it. My Year Without Shopping*. 'Ik miste niet zozeer de spullen, maar vooral de manier waarop spullen je verlangen organiseren en daarmee ook je leven.'

Het experiment van Levine lijkt in zoverre op dat van Hoogland dat beiden geld niet helemaal afzwoeren en leefden volgens het principe dat Hoogland als volgt verwoordt: 'Een jaar zonder geld is niet een jaar zonder kapitaal.' Dat wil zeggen dat ze hun huis behielden en ook hun spullen: meubels, laptop, kleding, fiets of auto. De Britse econoom Mark Boyle ging een stap verder. Hij verkocht zijn woonboot en trok in een – gekregen – caravan die hij verwarmde met een houtbrander. Zijn voedsel haalde hij uit de natuur. Ook zijn experiment duurde een jaar. 'Een geweldig jaar', aldus de econoom die net als Levine een boek schreef over zijn experiment. 'Leven zonder geld werkt erg bevrijdend. Het heeft zo

de besparing. En om meer tijd was het haar juist te doen; tijd om te doen wat ze écht wilde. Hoogland: 'Ik begon het experiment niet om sober te leven of om geld over te houden. Mijn doel was om te ontdekken welk werk ik zou gaan doen als geld geen rol meer speelt, om te zien welke bijdrage ik echt, uit mezelf, wil leveren.' Dat doel kwam soms in de knel, vertelt ze. Door alle wederdiensten die ze in ruil voor haar basisbehoeften aanbood, zat haar week al aardig vol. Aan de andere kant: doordat ze geen baan meer had én geen geld uitgaf, hield ze ook veel tijd over.

Die gebruikte ze uiteindelijk vooral voor twee projecten. Ten eerste haar droomproject: een laagdrempelig buurtcafé opzetten voor en door ondernemende bewoners in de Rotterdamse wijk Delfshaven. 'Dat wilde ik al heel lang, maar er was geen geld voor.' Het is precies waar haar experiment over ging: niet wachten tot ergens een potje voor is, maar gewoon beginnen. In haar ideale samenleving zou iedereen op die manier bijdragen naar eigen vermogen.

Haar tweede project was de financiële mogelijkheden in kaart brengen om appartementen ecologisch te (laten) renoveren. Puur uit interesse en idealisme organiseerde Hoogland hier twee expertbijeenkomsten over. Dat leverde haar overigens voor dit jaar een betaalde klus op.

Bewust baanloos

Drie maanden na haar experiment is ze nog altijd 'bewust baanloos', en dat wil ze voorlopig ook zo houden. 'Door dit jaar heb ik ervaren hoe fijn ik het vind om mijn eigen werk te genereren. Ik heb harder gewerkt dan ooit, maar het was allemaal werk dat ik leuk en belangrijk vond, en ik kon het in mijn eigen tempo doen. Daardoor ervoer ik minder stress. Daarom wil ik voorlopig alleen maar losse freelance klussen doen.' Voor Hoogland was het 'louterend' om zich te onttrekken aan het 'economische circus'. 'Als je daarmee stopt, merk je dat consumeren een soort verslaving is. Het dient als afleiding, geruststelling, ontspanning, troost soms. Maar vaak is het alleen maar een surrogaat en zonde van je tijd, geld en energie.' Die tijd en energie hield ze nu over voor de interessante projecten waar ze

voorheen niet aan toe kwam, maar ook voor vrienden en familie. Hoogland: 'Als je ophoudt met consumeren, houd je tijd en ruimte over voor dat wat er al is.' Moeilijk vond ze het niet om af te kicken, mede dankzij de steun van een groot netwerk. Wilde ze echt graag iets hebben, bijvoorbeeld kleren of een cadeautje voor zoon Max, dan was een mailtje meestal voldoende. 'Er waren altijd wel een of twee mensen die iets over hadden. Er zwerven zoveel spullen ongebruikt rond bij mensen.'

'Ophouden met consumeren betekent ruimte overhouden voor dat wat er al is'

Toch greep ze na afloop van het jaar gelijk naar haar pinpas. 'Ik ben uit eten gegaan, ben gaan skiën in Noorwegen en heb nieuwe hardloopschoenen gekocht. Het voelde heel leuk om mijn pinpas weer te gebruiken, zomaar in de trein te stappen en anderen weer eens te kunnen trakteren.' Inmiddels is die eerste euforie wel weer geluwd. Sterker nog, ze kan het niet meer: zomaar, onnadenkend, geld uitgeven. 'Het gaat nu allemaal heel bewust.'

Uiteindelijk is ze blij dat ze het zichzelf moeilijker heeft gemaakt en niet 'eenvoudig' een jaar van haar spaargeld heeft geleefd. 'Dan had ik niet zoals nu, de waarde ontdekt van geld, tijd en de mensen om me heen. Door het ruilen heb ik zo veel mensen ontmoet en verschillende soorten werk gedaan. Dat was heel leuk en leerzaam.'

Met haar experiment hoopt Hoogland anderen te inspireren. Niet zozeer om net zo radicaal als zijzelf inkomen en uitgaven te minimaliseren, maar wel om te kijken hoe je ervoor kunt zorgen dát te doen wat je belangrijk vindt en waar je blij van wordt. Hoogland: 'Veel mensen denken dat je zonder geld niks meer kunt doen. Met mijn experiment laat ik zien dat je door minder uit te geven, juist meer kunt. Ik weet nu dat ik met heel weinig geld kan leven. Dat geeft een gevoel van rust en grote vrijheid.'

zijn uitdagingen, maar ik heb in elk geval geen last gehad van de stress die bankrekeningen, files en een saaie kantoorbaan met zich meebrengen.'

Toen de Nederlander Pascal Degen zijn baan en zijn huis verloor, besloot hij van de nood een deugd te maken. Hij probeerde van heel weinig geld te leven. Net als Hoogland kwam hij aan zijn dagelijkse behoeften door te ruilen. Slaapplekken vond hij door op huizen van mensen te passen. In ruil voor eten maakte hij een reformwinkel schoon. In 2005 constateerde hij in *Genoeg*: 'Het kost je veel tijd en energie om dat allemaal georganiseerd te krijgen.' Na een half jaar vond Degen een kleine baan voor 200 euro per

maand. Daar leefde hij van, uit vrije wil. Zijn voorbeeld was de Duitse lerares en psychotherapeute Heidemarie Schwermer, die al sinds 1996 leeft zonder geld of bezittingen, ook zonder huis. Wat ze nodig heeft, probeert ze te vinden door te ruilen. Ook zij schreef een boek over haar ervaringen, *Een rijk leven zonder geld*. In 2010 werd een documentaire over haar leven gemaakt: *Living Without Money*.

www.judithlevine.com

www.livingwithoutmoney.org

www.heidemarieschwermer.com